

Na grzyby z głową. Jak nie zgubić się w lesie i co zrobić, gdy stracimy orientację?

Wraz z pojawieniem się grzybów w lasach przybywa osób, które ruszają z koszykami na poszukiwanie borowików, podgrzybków czy koźlarzy. Grzybobranie to jedna z najpopularniejszych form jesiennego wypoczynku w polskich lasach, jednak właśnie podczas poszukiwania grzybów szczególnie łatwo stracić orientację. Wzrok skupiony na runie leśnym, zejście z drogi czy ścieżki i przejście kilkuset metrów między podobnie wyglądającymi drzewostanami wystarczą, aby droga powrotna przestała być oczywista. Przypominamy: do lasu warto przygotować się jeszcze przed wyjściem z domu.

Las nie jest przestrzenią pozbawioną punktów orientacyjnych. Przeciwnie – jest podzielony na oddziały leśne, przecinają go drogi, linie oddziałowe i inne charakterystyczne elementy terenowe, a współczesna technologia daje nam dostęp do bardzo dokładnych map. Warunek jest jeden: trzeba wiedzieć, na co zwracać uwagę i przygotować się zanim pojawi się problem.

Grzyby skutecznie odwracają uwagę od kierunku

Podczas zwykłego spaceru najczęściej obserwujemy drogę i otoczenie. Podczas grzybobrania sytuacja wygląda inaczej – patrzymy przede wszystkim pod nogi, przemieszczamy się od jednego znalezionego grzyba do następnego, zmieniamy kierunek, obchodzimy krzewy, młodniki i podmokłe miejsca. Po kilkudziesięciu minutach możemy mieć wrażenie, że jesteśmy niedaleko miejsca, z którego wyruszyliśmy, choć w rzeczywistości oddaliliśmy się od niego znacznie bardziej.

Szczególnie łatwo stracić orientację w dużych, dość jednorodnych kompleksach leśnych, w których kolejne fragmenty drzewostanu mogą wyglądać dla osoby niezwiązanej zawodowo z lasem bardzo podobnie.

Bezpieczne grzybobranie zaczyna się przed wejściem do lasu

Przed wyjazdem warto sprawdzić teren, do którego się wybieramy. Pomocny jest **Bank Danych o Lasach oraz aplikacja mobilna mBDL**, przygotowana na zlecenie Lasów Państwowych.

Pozwala ona korzystać m.in. z map leśnych, lokalizacji GPS, zapisywać punkty i przebytą trasę oraz korzystać z prostej nawigacji.

Co szczególnie istotne w lesie – po wcześniejszym pobraniu odpowiednich danych mBDL może być wykorzystywany także **bez połączenia z internetem**. To ważne, ponieważ w niektórych kompleksach leśnych zasięg telefonii komórkowej może być ograniczony.

Na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu pomocna jest również aplikacja turystyczna „**Lasy Kujaw i Pomorza**”, pozwalająca korzystać z informacji przydatnych podczas planowania pobytu w lasach regionu.

Przed wyjściem warto także:

- sprawdzić prognozę pogody i komunikaty właściwego nadleśnictwa,
- upewnić się, czy na wybranym terenie nie obowiązuje okresowy zakaz wstępu do lasu,
- poinformować bliską osobę, dokąd jedziemy i kiedy planujemy wrócić,
- naładować telefon i zabrać powerbank,
- zabrać wodę, niewielki zapas jedzenia i podstawową apteczkę,
- dostosować ubranie i obuwie do warunków terenowych i pogodowych,
- zabrać środek odstraszający kleszcze i komary,
- w przypadku dłuższego pobytu mieć przy sobie latarkę lub czołówkę.

Szczególnie w okresie jesiennym warto pamiętać, że dzień staje się coraz krótszy. Nawet dobrze znany las wygląda zupełnie inaczej po zapadnięciu zmroku.

Zanim odejdziesz od samochodu – zapamiętaj, gdzie został

To jedna z najprostszych, a jednocześnie bardzo skutecznych zasad.

W telefonie można zapisać lokalizację parkingu lub miejsca, z którego rozpoczynamy spacer. Można też zrobić zdjęcie charakterystycznego punktu – tablicy, nazwy parkingu, numeru drogi albo innego oznaczenia.

Nie należy natomiast pozostawiać samochodu przypadkowo w głębi lasu.

Zgodnie z przepisami ruch pojazdami silnikowymi w lesie jest dopuszczony drogami publicznymi, natomiast drogą leśną można poruszać się samochodem tylko wtedy, gdy została

ona oznakowana jako udostępniona do ruchu. Brak szlabanu nie oznacza, że można nią wjechać. Samochód najlepiej pozostawić na wyznaczonym parkingu lub miejscu postoju pojazdów.

Ma to również znaczenie dla bezpieczeństwa. Nieprawidłowo pozostawiony samochód może utrudnić przejazd pojazdom służb ratowniczych.

Co jakiś czas przestań patrzeć na grzyby

Podczas grzybobrania warto regularnie podnosić wzrok i kontrolować otoczenie.

Zapamiętajmy:

- skrzyżowania dróg,
- przebieg szerszych dróg i duktów,
- linie energetyczne,
- cieki i zbiorniki wodne,
- charakterystyczne fragmenty terenu,
- tablice informacyjne,
- oznakowane szlaki,
- numery oddziałów leśnych.

Jeżeli korzystamy z aplikacji z GPS, możemy również co pewien czas sprawdzić, jak daleko oddaliliśmy się od punktu początkowego.

Las ma swój system „adresów”

Jednym z najważniejszych elementów ułatwiających orientację są **oddziały leśne**.

Dla potrzeb prowadzenia gospodarki leśnej las podzielony jest na ponumerowane fragmenty. Na nizinach mają one często stosunkowo regularny układ. Granice pomiędzy nimi mogą wyznaczać tzw. linie oddziałowe, które w terenie często mają postać prostych, pozbawionych drzew pasów, dróg lub przecinek.

Numery oddziałów znajdziemy również na **stłupkach oddziałowych**. Są to najczęściej betonowe lub kamienne, czasem drewniane stłupki ustawiane przy granicach oddziałów. Umieszczone na nich liczby odpowiadają numerom przylegających oddziałów leśnych.

Ten sam podział i te same numery są zaznaczone na mapach leśnych.

Dlatego numer ze stłupka oddziałowego może być niezwykle pomocny podczas ustalania naszego położenia. Jeżeli mamy przy sobie telefon, warto taki stłupek sfotografować.

Nie trzeba przy tym znać szczegółowych zasad leśnej kartografii. Już sama informacja: „**jestem przy stłupku z numerami oddziałów...**” może istotnie zawęzić obszar poszukiwania.

Zgubiłem się. Co teraz?

Pierwsza zasada: **nie panikować i nie przyspieszać marszu na oślep**.

Kiedy człowiek orientuje się, że nie wie, gdzie się znajduje, naturalną reakcją bywa próba szybkiego odnalezienia drogi. W efekcie zaczyna zmieniać kierunek, wracać, ponownie skręcać i może jeszcze bardziej oddalić się od miejsca, którego położenie wcześniej znał.

Dlatego najpierw warto się zatrzymać.

Następnie:

1. Sprawdź telefon i mapę.

Jeżeli masz możliwość ustalenia pozycji GPS, określ swoje położenie.

2. Przypomnij sobie ostatni punkt, którego lokalizacji byłeś pewien.

Może to być skrzyżowanie, parking, jezioro, droga, linia energetyczna albo charakterystyczna polana.

3. Rozejrzyj się za elementami podziału powierzchniowego lasu.

Droga, linia oddziałowa czy stłupek z numerem oddziału mogą pomóc ustalić położenie na mapie.

4. Nie przemieszczaj się chaotycznie.

Jeżeli po sprawdzeniu mapy zdecydujesz się iść dalej, wybierz świadomie kierunek prowadzący do znanego obiektu – drogi, linii oddziałowej lub innego wyraźnego punktu terenowego – zamiast wielokrotnie zmieniać kierunek.

5. Oszczędzaj baterię telefonu.

Jeżeli spodziewasz się, że może być potrzebny do wezwania pomocy, ogranicz niepotrzebne aplikacje i rozmowy.

Kiedy dzwonić pod numer 112?

Samo chwilowe zagubienie w lesie nie zawsze oznacza sytuację alarmową. Jeśli jednak nie potrafimy samodzielnie określić położenia, zapada zmrok, gwałtownie pogarsza się pogoda, doszło do urazu, osoba zaginiona jest dzieckiem, seniorem albo ma problemy zdrowotne lub sytuacja może stanowić zagrożenie dla zdrowia lub życia – należy skorzystać z numeru alarmowego **112**.

Podczas rozmowy postarajmy się podać możliwie precyzyjne informacje.

Pomocne mogą być:

- współrzędne GPS,
- numer oddziału ze słupka oddziałowego,
- nazwa nadleśnictwa lub leśnictwa, jeżeli ją znamy,
- nazwa parkingu lub miejsca postoju pojazdów,
- nazwa pobliskiej miejscowości, jeziora lub rzeki,
- numer drogi,
- nazwa szlaku,
- informacje znajdujące się na pobliskiej tablicy,
- opis charakterystycznych obiektów w terenie.

Znacznie bardziej użyteczna będzie informacja: „jestem przy słupku oddziałowym z numerem...” niż ogólne stwierdzenie: „zgubiłem się gdzieś w lesie”.

Jeżeli idziemy w kilka osób – nie rozdzielajmy się bez planu

Grzybobranie często odbywa się w grupie, ale jej uczestnicy stopniowo oddalają się od siebie.

Warto jeszcze przed wejściem do lasu ustalić:

- obszar, po którym się poruszamy,
- godzinę powrotu,
- miejsce zbiórki,
- sposób kontaktu w przypadku rozdzielenia.

Szczególną uwagę należy zwrócić na dzieci, osoby starsze i osoby mające problemy zdrowotne. „Będziemy się słyszeć” nie jest dobrym planem – głos w gęstym drzewostanie szybko przestaje być słyszalny, a kierunek, z którego dochodzi, może być trudny do określenia.

Pełny koszyk nie jest najważniejszy

Grzybobranie powinno być przede wszystkim bezpieczną formą wypoczynku.

Do koszyka wkładajmy wyłącznie grzyby, których gatunku jesteśmy pewni. Lasy Państwowe przypominają również, aby nie zbierać bardzo młodych okazów, których cechy mogą nie być jeszcze wykształcone i nie przechowywać grzybów w foliowych reklamówkach. Do zbierania najlepiej nadaje się przewiewny koszyk.

W przypadku najmniejszych wątpliwości co do gatunku grzyba lepiej pozostawić go w lesie.

Nie należy również niszczyć grzybów, których nie zbieramy. Grzyby pełnią w ekosystemie leśnym niezwykle ważne funkcje – tworzą związki z korzeniami drzew, uczestniczą w rozkładzie materii organicznej i są elementem pokarmu wielu zwierząt.

Las nie musi być labiryntem. Ma drogi, charakterystyczne punkty, podział na oddziały i coraz lepsze narzędzia cyfrowe. Najważniejsze jednak pozostaje przygotowanie. W czasie grzybobrania łatwo dać się ponieść poszukiwaniom kolejnego borowika, ale warto od czasu do czasu podnieść wzrok znad koszyka i sprawdzić, gdzie właściwie jesteśmy. Bo najbardziej udane grzybobranie to takie, z którego wracamy nie tylko z pełnym koszykiem, ale przede wszystkim bezpiecznie do domu.

Honorata Galczewska
Rzecznik prasowy
RDLP w Toruniu